

EVOPSKÁ DOHODA O DUŠEVNÍM ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍ HARMONII

Konference Evropské unie na vysoké úrovni
SPOLEČNĚ ZA DUŠEVNÍ ZDRAVÍ
A ŽIVOTNÍ HARMONII

Brusel, 12-13 června 2008

Slovensko predsedstvo EU 2008
Slovenian Presidency of the EU 2008
La Présidence slovène de l'UE 2008

EVROPSKÁ DOHODA O DUŠEVNÍM ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍ HARMONII

My, účastníci evropské konference na vysoké úrovni «Společně za duševní zdraví a životní harmonii», konané v Bruselu 13. června 2008, uznáváme význam a hodnotu duševního zdraví a životní harmonie pro Evropskou unii, členské země, dané sektory a občany.

I - UZNÁVÁME, ŽE

- Duševní zdraví je lidské právo. Je nezbytné pro zdraví jako takové, pro životní pohodu a kvalitu života. Přispívá k výchově, práci a účasti na společenské aktivitě.
- Kvalita duševního zdraví a životní harmonie obyvatelstva hraje podstatnou roli při naplňování funkce Evropské unie v ekonomické a společenské roli založené na poznání. Je důležitým faktorem při uskutečňování cílů lisabonské strategie růstu produktivity, zaměstnanosti, sociální soudržnosti a trvalého rozvoje.
- Problémy duševních poruch mají stoupající tendenci v Evropské unii. V současné době se odhaduje počet evropských občanů takto postižených na zhruba 50 milionů, tedy asi 11% obyvatelstva Unie, s tím, že u mužů a u žen existují odlišné symptomy. Duševní deprese představuje v současné době v Evropské unii největší zdravotní problém.
- Sebevražda je jednou z hlavních příčin úmrtí. Každý rok takto zemře 58.000 občanů, s tím, že mezi nimi jsou dvě třetiny mužů. Osm z dvaceti sedmi členských zemí Unie patří mezi patnáct zemí s největším počtem sebevražd mužů na světě.
- Duševní poruchy a sebevraždy jsou zdrojem utrpení pro jednotlivce, jejich rodiny a společnost. Duševní poruchy představují dále jednu s hlavních příčin invalidity, zatěžují systémy sociální ochrany, sektor zdraví a výchovy, ekonomiky a trhu práce v EU.
- Pomáhat členským zemím v boji s těmito problémy je možné tak, že budou koordinovaně rozvinuty akce na celoevropské úrovni, které budou doplňovány zdravotními a sociálními opatřeními na úrovni jednotlivých zemí. Znamená to, že bude třeba propagovat duševní zdraví a životní harmonii, podporovat preventivní akce a pomoc postiženým, jakož i podporu lidem, kteří trpí duševními poruchami, a jejich blízkým.

II - SHODUJEME SE V TOM, ŽE

- Je třeba pevné politické vůle k tomu, aby problematika duševního zdraví a životní harmonie byla povýšena na úroveň zásadních priorit.
- Je třeba rozvinout akce na úrovni Evropské unie, na nichž se budou podílet političtí činitelé a všichni partneři, kterých se tato problematika týká. Jedná se o oblast justice, výchovy a zdraví, o sociální sektor, jakož i o společenskoobčanské organizace.
- Občané, kteří nabyli zkušenosti s problémy duševního zdraví mohou zásadním způsobem přispět k řešení těchto problémů a mohou hrát významnou roli při přípravě a realizaci jednotlivých akcí.
- Je třeba napomáhat rozvoji duševního zdraví a životní harmonie občanů všech sociálněekonomických kategorií, všech věkových kategorií, všech etnických skupin a obou pohlaví, a to tak, že budou uvedeny do života cílené akce, které berou v úvahu různorodost evropské populace.
- Musíme obohatit své zkušenosti v oblasti duševního zdraví. Za tím účelem musíme získávat informace o stavu duševního zdraví obyvatele, realizovat epidemiologickou studii, výzkum příčin, faktorů a dopadu dobrého i špatného duševního zdraví, jakož i možností intervence a pozitivní praxe uvnitř i mimo sociální a zdravotní sektor.

III - APELUJEME NA AKCE V PĚTI PRIORITNÍCH OBLASTECH

I - PREVENCE DEPRESÍ A SEBEVRAŽD

Deprese je jednou z nejběžnějších a nejzávažnějších duševních poruch. Je významným rizikovým faktorem v oblasti sebevražd. Každou devátou minutou umírá jeden člověk v Evropské unii tím, že spáchá sebevraždu. Sebevražděné pokusy jsou desetkrát větší. V počtu sebevražd jsou velké rozdíly mezi jednotlivými členskými zeměmi.

Vyzýváme zodpovědné politické činitele a další zúčastněné pracovníky k tomu, aby připravili preventivní kroky směřující v oblasti sebevražd a depresí zejména k :

- zlepšení úrovně vyškolení pracovníků ve zdravotnictví a sociálních pracovníků v oblasti duševního zdraví;
- omezení přístupu k prostředkům vedoucím k ukončení života;

- informování veřejnosti, zdravotnického personálu a pracujících v obdobných sektorech o problematice duševního zdraví;
- snížení rizikových faktorů vedoucích k sebevražednému chování jako je alkoholismus, toxikomanie, sociální izolace, deprese a stres.
- vytvoření mechanismů pomáhajících osobám, které se pokusily o sebevraždu a těm, které trpí úmrtím blízké osoby, například telefonickou asistencí.

II - DUŠEVNÍ ZDRAVÍ MLÁDEŽE A VE VÝCHOVNÉM SYSTÉMU

Základy duševního zdraví jsou položeny již v prvních letech života. Odhaduje se, že až 50% duševních poruch se objevuje během dospívání. Problémy duševního zdraví jsou zjišťovány u 10 až 20 % mládeže. Toto procento je vyšší u sociálně znevýhodněných kategorií.

Vyzýváme zodpovědné politické činitele a další zúčastněné pracovníky k tomu, aby připravili preventivní kroky směřující k upevnění duševního zdraví mládeže a působili v rámci výchovného systému tak aby:

- byly vytvořeny rychlé intervenční mechanismy v celém výchovném systému;
- byly vypracovány programy směřující k posílení rodičovské autority;
- bylo podporováno vyškolení zdravotníků, učitelů a dalších pedagogů se zaměřením na duševní zdraví a životní harmonii;
- bylo napomáháno integrování sociálně-duševní problematiky do školní a mimoškolní aktivity, jakož i do školní a předškolní kultury;
- byly vypracovány preventivní programy v boji s násilím, obtěžováním a šikanováním mládeže a s její sociální izolací;
- byla podporována účast mladých ve výchovné, kulturní, sportovní a pracovní oblasti.

III - DUSEVNÍ ZDRAVÍ NA PRACOVISTI

Práce je prospěšná pro tělesné i duševní zdraví. Duševní zdraví a pohoda v práci představují významné hybné páky pro produktivitu a inovaci v EU. Rychlost a povaha práce nejsou stejné jako v minulosti, což vytváří tlak na duševní rovnováhu. Je třeba najít prostředky k boji proti nárůstu absentismu a pracovní neschopnosti a zvýšit produktivitu tak, aby byl využíván veškerý potenciál, který je v důsledku duševních nemocí brání pracovnímu výkonu. Pracovní prostředí hraje rozhodující roli v sociální integraci osob postižených duševními poruchami.

Vyzýváme zodpovědné politické činitele, sociální partnery a další zúčastněné pracovníky k tomu, aby učinili kroky ve prospěch duševního zdraví na pracovišti, směřující zejména k:

- zlepšení organizace práce, struktury podniků a způsobů spolupráce tak, aby bylo podporováno duševní zdraví v práci a aby došlo k harmonickému vztahu mezi zaměstnáním a rodinným životem;
- realizaci projektů zaměřených na duševní zdraví a životní harmonii, vyhodnocujících rizikové faktory, projektů zaměřených na prevenci situací majících negativní vliv na duševní zdraví pracujících (stres, šikanování a násilí v práci, alkoholismus a toxikomanie);
- náboru, návratu do práce a podpoře pracujících, kteří trpí duševními poruchami.

IV - DUSEVNÍ ZDRAVÍ STARSÍCH OSOB

Evropská populace stárne. Stárnutí může zvýraznit některé rizikové faktory duševní rovnováhy, jako je ztráta pocitu sociálního zakotvení v rodině a okruhu přátel a výskyt některých tělesných nebo neurodegenerativních nemocí, jako je Alzheimerova choroba nebo stařecká demence. Procento sebevražd u starších osob je vyšší. Propagace zdraví a aktivního stárnutí je jednou z hlavních priorit EU v této oblasti.

Vyzýváme zodpovědné politické činitele a další zúčastněné pracovníky k tomu, aby připravili kroky směřující v oblasti duševního zdraví starších osob zejména k:

- podporování starších osob v účasti na společenském životě, zejména umožňováním tělesné činnosti a dalšího vzdělávání;
- vypracovávání postupného přechodu do důchodu v režimu, který jim dává možnost pracovat nadále na plný nebo částečný úvazek;
- podpoře duševního zdraví a životní harmonie starších osob domácí zdravotní a sociální péčí.
- pomoci ošetřujícího personálu.

V - BOJ SE STIGMATIZACÍ A SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM ZE SPOLEČNOSTI

Stigmatizace a sociální vyloučení, které jsou jak rizikovým faktorem, tak důsledkem duševních poruch, mohou značnou měrou bránit postiženým osobám, aby žádaly o pomoc a o léčbu.

Vyzýváme zodpovědné politické činitele a další zúčastněné pracovníky k tomu, aby připravili kroky směřující proti stigmatizaci a sociálnímu vyloučení, a to tak, že:

- podpoří akce a kampaně zaměřené proti stigmatizaci v médiích, ve školách a na pracovištích, a vedoucích k integraci osob trpících duševními chorobami;
- podpoří vybudování center pro duševní zdraví občanů, zaměřených na jejich sociální integraci a působících proti jakékoli stigmatizaci a sociálnímu vyloučení;

- budou napomáhat společenské integraci osob trpějících duševními poruchami tak, že je podpoří v začlenění do pracovního procesu, ve zvyšování kvalifikace a v přístupu k adekvátním doškolovacím programům;
- umožní osobám trpějícím duševními poruchami, jejich rodinám a ošetřovatelům, aby se zúčastnili vypracovávání projektů a rozhodovacích procesů týkajících se této oblasti.

IV - PŘEDKLÁDÁME EVROPSKOU DOHODU O DUŠEVNÍM ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍ HARMONII

Dohoda připouští, že je na jednotlivých členských státech, aby jednaly v této oblasti, ale počítá s tím, že Evropská unie bude informovat, podporovat pozitivní zkušenosti a podněcovat členské země, jakož i jednotlivé aktéry, aby vykonávali opatření vedoucí k nápomoci a řešení problémů v boji o větší rovnost v oblasti zdraví.

Dohoda se opírá o *acquis communautaire* v oblasti duševního zdraví a životní pohody, vyplývající z iniciativ přijatých v minulých letech na základě rozhodnutí EU týkajících se závazků vyjádřených ministry zdravotnictví členských zemí v prohlášeních o duševním zdraví v Evropě, přijatých MZO v roce 2005, jakož i o další dokumenty, jako je Konvence OSN zabývající se právy zdravotně postižených osob.

Dohoda propojuje evropské instituce, členské země, činovníky jednotlivých oblastí jichž se tato problematika týká, občany ohrožené vyloučením ze společenského života v důsledku duševní poruchy a vědecké pracovníky tak, aby podporovali duševní zdraví a životní harmonii. Vyjadřuje tak jejich vůli po výměně názorů, spolupráci a dlouhodobé koordinaci úkolů v této oblasti.

Dohoda musí umožnit sledování vývoje situace a vykonaných opatření jak v členských zemích, tak u jednotlivých aktérů. Opírá se o nejlepší zkušenosti získané v Evropě a má za cíl definovat doporučení k činnosti, které by napomohly k zlepšení situace v prioritních oblastech zde zmíněných.

V - NA ZÁKLADĚ VÝŠE UVEDENÉHO VYZÝVÁME

- členské země, činitele ve zmíněných oblastech a občanskou společnost EU, jakož i mezinárodní organizace, aby přistoupily k Evropské dohodě o duševním zdraví a životní harmonii a aby přispěly k jejímu uvedení do života.
- Evropskou komisi a členské země, jakož i mezinárodní organizace a činitele ve zmíněných oblastech, aby:
  - napomohli procesu výměny informací;
  - společně definovali pozitivní mechanismy pro činnost všech osob a organizací zúčastněných na tomto procesu v prioritních oblastech, jež jsou vymezeny v této dohodě, a připravili doporučení a vhodné akční plány;
  - informovali o výsledcích prací tak, že uspořádají v příštích letech konference věnované prioritním oblastem dohody;
- Evropskou komisi, aby připravila v roce 2009 návrh doporučení Radě o duševním zdraví a životní harmonii;
- Předsednictvu, aby informovalo Evropský parlament a Radu ministrů, jakož i Evropský ekonomický a sociální výbor a Výbory regionů o pracích a výsledcích dané konference.

